[ומקבלת[פ] **טומאה במקומה].** וא"ת מה טעם נקט גבי טומאה במקומה דאין חילוק בין במקומה בין אצל במקומה דהא לאו מחוברת היא ואומר ר"ת דאצל במקומה מקבלת טומאה כיון דמטלטלין אותה ממקום למקום ודמי לשאר כלים שבבית וגזרו בה רבנן טומאה דלמא אתי לאחלופי:

ושאני פשוטי כלי עץ דרבנן. וא"ת דבהנך לחזו למדרסות איכא טומאה דאורייתא דכל המטמא מדרס מטמא טמא מת ק"ו מפכין קטנים דאמרינן בפרק כילד הרגל[א] (ב"ק דף כה:) ובפרק על אלו מומין (בכורות דף לח.) נמי פריך ואין לו תוך בכלי שטף מדאורייתא בר קבולי טומאה הוא והא דומיא דשק בעינן ומשני בהנך דחזו למדרס ואי בשאר פשוטי כלי עץ דלא חזו למדרס הנהו אפי' מדרבנן לא מקבלי טומאה כדמוכח בריש חולין (דף ג. ושם ד"ה כגון) דאמר הכל שוחטין ואפי' טמא במוקדשין האי טמא דאיטמי במאי כו' ומשני כגון שבדק קרומית של קנה ושחט בה ואי מקבלי טומאה מדרבנן מאי משני וכ"ת התם בדלא עבדה כעין כלי דעל כרחך איירי בדעבדה כעין כלי דקדשים טעונים שחיטה בכלי כדאמרי' בהתודה (מנחות דף פב:) מויקח את המאכלת ועוד תנן במסכת כלים (פ"ב מ"ח) ומייתי לה בפ"ק דשבת (דף טז. ושם) כלי עץ (פ) וכלי עצם וכלי זכוכית פשוטיהם טהורים ומקבליהם טמאים ועל כרחך טהורים אפילו מדרבנן דכלי זכוכית אפילו מקבליהם ליכא טומאה אצל מדרבנן כדאמרינן במסכת שבת (שם)[ב] ופירש רבינו שמואל דודאי אין להם טומאה אפילו מדרבנן ומסקנא לא קיימא הכי אצל מוקי לה בדף של מתכת ויש מפרשים בדף של נחתומין אע"פ שהוא פשוטי כלי עץ מקבל טומאה מדרבנן כיון שהוא משמש אדם ואת משמשי אדם דדרים בת"כ בפרשת ויהי ביום השמיני כלי (ו) יכול אפילו הסולם והקולב כו' ת"ל כלי עץ ולא כל כלי עץ יכול שאני מוציא את השולחן ואת הטבלא ואת הדולבקי ת"ל כל כלי עץ ריבה ומה ראית לרבות את אלו כו' ת"ל שק מה שק שהוא משמש אדם ואת משמשי אדם אף אני ארבה את השולחן כו' ועל כרחך כשאין ראוין למדרס מדלא נקט מטה כסא וספסל והוה ליה לרבויינהו מקראי דמשכב ומושב ובאין להם בית קבול (ז) איירי מדלא קאמר מה שק מיטלטל מלא וריקם אצא אמר מקבלי טומאה ואע"ג דמפיק להו מקרא לא הוי אצא אסמכתא[ג] כמו כמה דרשות דת"כ ובספרי דלא הוי אצא אסמכתא וכן משמע בפרק שתי הלחם (מנחות דף לו:) א"ר יוחנן לדברי האומר מסגרתו למטה היתה פירוש למטה ברגלי השולחן ולא בשולחן טבלא המתהפכת טמאה פירוש דדרשינן השולחן הטהור מכלל שהוא טמא לדברי האומר מסגרתו למעלה היתה טבלא המתהפכת תיבעי דהא דשולחן של מקדש מקבל טומאה לפי שהיה לו בית קבול אבל טבלא המתהפכת שאין לה בית קבול תיבעי ואי דרשה גמורה היא (ח) דת"כ אמאי תיבעי תיפוק ליה מקרא דהתם אצא ודאי אסמכתא היא ובטבלא המתהפכת מספקא ליה אי מקבלא טומאה מדאורייתא כדפירש הקונט' התם משום דעדיפא משאר פשוטי כלי עץ לפי שראוי להשתמש בה משני לדדין ולמאן דאמר למטה היתה טמא מדכתיב הטהור:

מכלל דשאיבה דאורייתא. רשב"ם ור"ת מפרשי דכולו שאוב הוי דאורייתא[ד] ומביאים ראיה מדתניא בת"כ בפרשת ויהי ביום השמיני מקוה מים יהיה טהור יכול מילא בכתפו ועשה מקוה בתחלה יהא

ופלוגי הדיינין שבמקום פלוגי שכל חוב שיש לי אצל פלוגי שאגבנו כ"ז שאלה והדיינין חותמין עליו מלמטה או העדים והלכך משמסר שטרותיו לב"ד לגבותן ואיכו לא קגבי לא קרינא ביה לא יגוש[ג] דדיינין קמגבו ליה והפקר ב"ד הפקר וה"מ כשיש לו קרקע אלוה דדמי כאילו יש למלוה משכון דבמשכון לא שייך לא יגוש (ח) שכל מה שיוכלו חכמים לתקן כדי שלא יהו נראין עוקרין דבר מן התורה התקינו כן נראה הטעם בעיני. ומרבי זקני זצ"ל[ד] שמעתי דהיינו טעמא דשתם לוה אין רגילין להלוותו אא"כ יש לו קרקע להשתעבד למלוה ובמילתא דשכיחא תקינו רבנן אבל בשאין לו קרקע מילתא דלא שכיחא היא ולא תקינו רבנן פרוזבול. ואתא רבי אליעזר למימר דאם יש לוה כוורת דבורים כותבין פרוזבול דסד"א אע"ג דהרי היא כקרקע לשאר דברים לגבי הך תקנה לא חשיבא קרקע דלא סמכא דעתיה דמלוה עילויה הואיל ויכולין לטלטלה קמ"ל: **ואינה מקבלת טומאה.** זו הכוורת במקומה דכיון דמחוברת היא לקרקע יצאה מתורת כלי וגם הדבש שבתוכה אינו מקבל טומאה דבטל לגבי כוורת. ודוקא במקומה אבל אם נטלה משם אז מקבל הדבש טומאה כמאן דאמר (ט) בפרק המוכר את הספינה דלא בעי מחשבה דאיכא מאן דמצריך מחשבה והלכך אצטריך הכא גבי טומאה למיתני במקומה וה"ה לכל הנך מילי: **והרודה ממנה.** כשהיא במקומה דהיינו מקום גידולו של דבש חייב חטאת כמולא מן הקרקע. אלמא לר' אליעזר חקקו ולבסוף קבעו כקרקע משום ליה ובריתא דלעיל דלא כרבי אליעזר היא ומיהו הנך רבנן היא: **אינה לקרקע.** (ג) משום דחיבור בקרקע לא בטיל תורת כלי מינה ומקבלת טומאה במקומה וגם הדבש דלא בעי מחשבה כדתניא לקמן בהמוכר את הספינה [פ:]: ה"ג **הפס אמר רבי אליעזר מאי טעמא דר"ח.** דחשיב לכוורת דבורים כמחובר דכתיב ויטבול אותה ביערת הדבש ביהותמן כתיב ודבש במקום גידולו מיירי (ד) וקרי ליה יער והלכך חשיב ליה מחובר ואפי' אין הכוורת מחוברת ממש בקרקע אבל גבי ליעור שחקקו ולבסוף קבעו מודי ר"ח דחשיב כלי ופסיל מקוה כדקתני ברייתא ואכתי לא ידעינן הי ניהו ר"ח דלית ליה הך ברייתא: **דף של נחתומין.** נסר רחב לערוך עליו ולגלגל את הפת. ולי נראה הוא דף שקבוע בכותל ליתן עליו את הפת למכור כעין שעושין פלטרין שלנו בכותל בתיהן מבחוץ. ולקמן [ט"כ] מוקי בדף של מתכת דפשוטיהן טמאין: **רבי אליעזר מטהר.** דכל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע: **וחכמים מטמאין.** דלא בטיל לגבי קרקע. ותיקון הדף שמחליקין אותו לכך הוא במקום חקיקת הליעור דתיקון משום לה גמר כלי לקבל טומאה. ומדלא קמפליג בין תקנו ולבסוף קבעו ובין קבעו ולבסוף קבעו לא שנא קבעו ולבסוף חקקו טהור לא שנא חקקו ולבסוף קבעו לא שנא קבעו ולבסוף חקקו ולרבנן הכל טמא. אלמא ההיא ברייתא דליעור דלעיל דקמפליג בין קבעו ולבסוף חקקו ובין חקקו ולבסוף קבעו לא רבנן ולא רבי אליעזר דאי ר"א אפי' חקקו ולבסוף קבעו היה לו להכשיר ואי רבנן אפילו קבעו ולבסוף חקקו נמי יפסול את המקוה: **נעולס רבי אליעזר.** סבירא ליה כברייתא דליעור שחקקו ולבסוף קבעו אכתי כלי הוא ולא בטיל לגבי קרקע ופסיל את המקוה והכא גבי דף היינו טעמא דר' אליעזר דמטהר ליה אפילו בתקנו ולבסוף קבעו דשאני פשוטי כלי עץ כגון האי דף דאפי' קודם שקבעו אין לו טומאה אצל מדרבנן והלכך בקבעו מיקל ר' אליעזר אבל לעיל גבי ליעור שמיס שאובים פוסלין את המקוה מן התורה כדתניא בת"כ[ה] יכול מילא מים על כתפו ועשה מקוה בתחלה יהא טהור ת"ל מעין [ויקרא יא] מה מעין בידי שמיס אף מקוה בידי שמיס התם מודי ר"א דפסיל מקוה דמשום קביעותו בקרקע לא בטיל מניה תורת כלי דמעיקרא ומיהו לא אשכחן טומאה לפשוטי כלי עץ אפי' מדרבנן חוץ מאותן הראוין למדרס וכדתנן במס' נדה (דף מט.) כל המיטמא מדרס מיטמא טמא מת ובמסקנא נמי מוקמינן לה בדף של מתכת: ומתמה גמ' **מכלל דשאיבה דאורייתא.** דמדקא משני הכי שמעינן דברייתא דלעיל בפסול שאיבה דאורייתא מיירי והלא מדרבנן הוא כדאמרי' במסכת יבמות (דף פב:) שאם היה מקוה מ' סאה ונתן סאה שאובין ונטל סאה כשר עד כמה רבי יוחנן אמר עד רובו והיינו טעמא דמדאורייתא הוא דבעינן מקוה ממיס מכונסין לכתחלה בלא שאיבה דאיתקש למעין כדפרישית לעיל ואפילו נפלו בתר הכי שאובין בטלו ברובא א"נ קמא קמא בטיל ולעיל נמי גבי ליעור המקוה היה עשוי כבר כהוגן ואח"כ קבעו שם ליעור כדקתני פוסל את המקוה מכלל דהיה שם מקוה מעיקרא הלכך פסולא מדרבנן הוא: ו) **ועוד.** אפילו אם תמצא לומר דאחמירו ביה רבנן כשל תורה הכא גבי דף נמי בדאורייתא מיירי דבדף של מתכת מיירי דמשלמא עץ אתקש לשק [דכתיב] כלי עץ או בגד או עור או שק (ויקרא יא) מה שק מיטלטל מלא וריקן אף כלי עץ כו' אבל כלי מתכת בפרשת מדין הוא [דכתיב] (במדבר לא) אך את הזהב וגו' ולא אתקש לשק. ואכתי דלא כרבי אליעזר היא דליעור דרבי אליעזר לא קמפליג מידי בין ו) חקקו מעיקרא לחקקו ולבסוף קבעו: **האמר רבי יוסי ברבי חנינא כו'.** משום דפשוטי כלי עץ לית להו טומאה כלל הלכך אוקמה בדף של מתכת:

אלא

ואינה מקבלת טומאה במקומה [א]**והרודה ממנה בשבת חייב חטאת וחכמים אומרים אינה כקרקע ואין כותבין עליה פרוזבול ומקבלת טומאה במקומה והרודה ממנה בשבת פטור התם כדאמר ר' אלעזר טעמא** [ב]**דאמר ר' אלעזר מ"ט דר' אליעזר דכתיב** [1]**ויטבול אותה ביערת הדבש מה יער התולש ממנו בשבת חייב חטאת אף דבש הרודה ממנו בשבת חייב חטאת אלא ר"א דדף דתנן** [3]**דף של נחתומין שקבעו בכותל ר"א מטהר** [2]**וחכמים מטמאין מני אי רבי אליעזר אפי' חקקו ולבסוף קבעו אי רבנן אפילו קבעו ולבסוף חקקו נמי לעולם רבי אליעזר היא ושאני פשוטי כלי עץ דטומאה דרבנן מכלל דשאיבה דאורייתא והא**

[ומקבלת[פ] **טומאה במקומה].** וא"ת מה טעם נקט גבי טומאה במקומה דאין חילוק בין במקומה בין אצל במקומה דהא לאו מחוברת היא ואומר ר"ת דאצל במקומה מקבלת טומאה כיון דמטלטלין אותה ממקום למקום ודמי לשאר כלים שבבית וגזרו בה רבנן טומאה דלמא אתי לאחלופי:

ושאני פשוטי כלי עץ דרבנן. וא"ת דבהנך לחזו למדרסות איכא טומאה דאורייתא דכל המטמא מדרס מטמא טמא מת ק"ו מפכין קטנים דאמרינן בפרק כילד הרגל[א] (ב"ק דף כה:) ובפרק על אלו מומין (בכורות דף לח.) נמי פריך ואין לו תוך בכלי שטף מדאורייתא בר קבולי טומאה הוא והא דומיא דשק בעינן ומשני בהנך דחזו למדרס ואי בשאר פשוטי כלי עץ דלא חזו למדרס הנהו אפי' מדרבנן לא מקבלי טומאה כדמוכח בריש חולין (דף ג. ושם ד"ה כגון) דאמר הכל שוחטין ואפי' טמא במוקדשין האי טמא דאיטמי במאי כו' ומשני כגון שבדק קרומית של קנה ושחט בה ואי מקבלי טומאה מדרבנן מאי משני וכ"ת התם בדלא עבדה כעין כלי דעל כרחך איירי בדעבדה כעין כלי דקדשים טעונים שחיטה בכלי כדאמרי' בהתודה (מנחות דף פב:) מויקח את המאכלת ועוד תנן במסכת כלים (פ"ב מ"ח) ומייתי לה בפ"ק דשבת (דף טז. ושם) כלי עץ (פ) וכלי עצם וכלי זכוכית פשוטיהם טהורים ומקבליהם טמאים ועל כרחך טהורים אפילו מדרבנן דכלי זכוכית אפילו מקבליהם ליכא טומאה אצל מדרבנן כדאמרינן במסכת שבת (שם)[ב] ופירש רבינו שמואל דודאי אין להם טומאה אפילו מדרבנן ומסקנא לא קיימא הכי אצל מוקי לה בדף של מתכת ויש מפרשים בדף של נחתומין אע"פ שהוא פשוטי כלי עץ מקבל טומאה מדרבנן כיון שהוא משמש אדם ואת משמשי אדם דדרים בת"כ בפרשת ויהי ביום השמיני כלי (ו) יכול אפילו הסולם והקולב כו' ת"ל כלי עץ ולא כל כלי עץ יכול שאני מוציא את השולחן ואת הטבלא ואת הדולבקי ת"ל כל כלי עץ ריבה ומה ראית לרבות את אלו כו' ת"ל שק מה שק שהוא משמש אדם ואת משמשי אדם אף אני ארבה את השולחן כו' ועל כרחך כשאין ראוין למדרס מדלא נקט מטה כסא וספסל והוה ליה לרבויינהו מקראי דמשכב ומושב ובאין להם בית קבול (ז) איירי מדלא קאמר מה שק מיטלטל מלא וריקם אצא אמר מקבלי טומאה ואע"ג דמפיק להו מקרא לא הוי אצא אסמכתא[ג] כמו כמה דרשות דת"כ ובספרי דלא הוי אצא אסמכתא וכן משמע בפרק שתי הלחם (מנחות דף לו:) א"ר יוחנן לדברי האומר מסגרתו למטה היתה פירוש למטה ברגלי השולחן ולא בשולחן טבלא המתהפכת טמאה פירוש דדרשינן השולחן הטהור מכלל שהוא טמא לדברי האומר מסגרתו למעלה היתה טבלא המתהפכת תיבעי דהא דשולחן של מקדש מקבל טומאה לפי שהיה לו בית קבול אבל טבלא המתהפכת שאין לה בית קבול תיבעי ואי דרשה גמורה היא (ח) דת"כ אמאי תיבעי תיפוק ליה מקרא דהתם אצא ודאי אסמכתא היא ובטבלא המתהפכת מספקא ליה אי מקבלא טומאה מדאורייתא כדפירש הקונט' התם משום דעדיפא משאר פשוטי כלי עץ לפי שראוי להשתמש בה משני לדדין ולמאן דאמר למטה היתה טמא מדכתיב הטהור:

מכלל דשאיבה דאורייתא. רשב"ם ור"ת מפרשי דכולו שאוב הוי דאורייתא[ד] ומביאים ראיה מדתניא בת"כ בפרשת ויהי ביום השמיני מקוה מים יהיה טהור יכול מילא בכתפו ועשה מקוה בתחלה יהא

ואינה מקבלת טומאה במקומה. דלאו כלי הוא דבקרקע דמי: חייב חטאת. משום דתולש דבר המחובר: וחכמים אומרי' אינה כקרקע וכו'. והשתא משמע דלא ר' אליעזר היא דהא ברייתא קתני גבי ציגור חקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקוה דלא כקרקע דמי. ולא רבנן היא דאמרי' אינה כקרקע וברייתא קתני קבעו ולבסוף חקקו אינו פוסל את המקוה אלמא (דלאו) דבקרקע דמי: התם טעם דר' אליעזר. דחשיב ליה כקרקע משום דכתי' ויטבול אותה ביערת הדבש. מה ענין הטבלה אצל יער אלא מה יער כו'. אבל לענין ציגור כברייתא ס"ל. ורבנן לית להו האי דרשה דר' אליעזר להכי קסברי דכל שעה אינה כקרקע אבל בציגור כברייתא סבירא להו: דף של נחתומים. נסר שמתקנין על גביו הלחם: ר' אליעזר מטהר. דלא קא מקבל טומאה הואיל דקבעה בקרקע דמי: מני. ברייתא דציגור: אי ר' אליעזר אפילו חקקו. לציגור ולבסוף קבעו לא ליפסל דבקרקע דמי כדתקני הכא דף של נחתומים אע"ג דתקנו קודם וקבעו בכותל ר' אליעזר מטהר דכותל כמחובר. ואי רבנן אפי' קבעו לציגור ולבסוף חקקו נמי ליפסל דחורת כלי עליו דכי היכי דאמר הכא בין קבעו לדף בכותל ולבסוף תקנו בכותל עצמו ובין תקנו בתחלה ולבסוף קבעו כל שעה מטמא דלאו ככותל דמי הכי נמי אפי' קבעו ולבסוף חקקו ליפסל: לעולם ר' אליעזר ושאני פשוטי כלי עץ. דלית להו בית קבול כגון דף: דטומאה דרבנן. כלומר מדרבנן מקבלת טומאה ולא מדאורייתא ומשום הכי מטהר אפי' כי תקנו ולבסוף קבעו. אבל גבי

עין משפט נר מצוה

לד א מיי' פכ"ח מהל' שבת הל' ו סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שכח סעיף יג:

לה ב מיי' פי"ח מהל' כלים הלכה כד:

רבינו גרשום

ואינה מקבלת טומאה במקומה. דלאו כלי הוא דבקרקע דמי: חייב חטאת. משום דתולש דבר המחובר: וחכמים אומרי' אינה כקרקע וכו'. והשתא משמע דלא ר' אליעזר היא דהא ברייתא קתני גבי ציגור חקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקוה אלמא (דלאו) דבקרקע דמי: התם טעם דר' אליעזר. דחשיב ליה כקרקע משום דכתי' ויטבול אותה ביערת הדבש. מה ענין הטבלה אצל יער אלא מה יער כו'. אבל לענין ציגור כברייתא ס"ל. ורבנן לית להו האי דרשה דר' אליעזר להכי קסברי דכל שעה אינה כקרקע אבל בציגור כברייתא סבירא להו: דף של נחתומים. נסר שמתקנין על גביו הלחם: ר' אליעזר מטהר. דלא קא מקבל טומאה הואיל דקבעה בקרקע דמי: מני. ברייתא דציגור: אי ר' אליעזר אפילו חקקו. לציגור ולבסוף קבעו לא ליפסל דבקרקע דמי כדתקני הכא דף של נחתומים אע"ג דתקנו קודם וקבעו בכותל ר' אליעזר מטהר דכותל כמחובר. ואי רבנן אפי' קבעו לציגור ולבסוף חקקו נמי ליפסל דחורת כלי עליו דכי היכי דאמר הכא בין קבעו לדף בכותל ולבסוף תקנו בכותל עצמו ובין תקנו בתחלה ולבסוף קבעו כל שעה מטמא דלאו ככותל דמי הכי נמי אפי' קבעו ולבסוף חקקו ליפסל: לעולם ר' אליעזר ושאני פשוטי כלי עץ. דלית להו בית קבול כגון דף: דטומאה דרבנן. כלומר מדרבנן מקבלת טומאה ולא מדאורייתא ומשום הכי מטהר אפי' כי תקנו ולבסוף קבעו. אבל גבי

מים שאובים דאורייתא ודאי פסול הוא. ומקשי' לר' אליעזר מכלל דשאובין דאורייתא. כלומר מים שאובין שפוסל את המקוה

שכן אינו נפסל אלא מדרבנן. ר"ן.

אוהא קיימא לן דרבנן ועוד האמר ר' יוסי בן ר' חנינא בבדף של מתכת מחלוקת לעולם רבנן היא (א)ושאני שאיבה דרבנן אי הכי אפי' חקקו ולבסוף קבעו נמי שאני התם דאיכא תורת כלי עליו בתלוש בעי רב יוסף מי גשמים שחשב עליהם להדיח את האיצטרובלין מהו (א) לזרעים אליבא דרבי אליעזר דאמר כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע לא תיבעי לך כי תיבעי לך אליבא דרבנן דאמרי אינו כקרקע מאי תיקו גשלח ליה רב נחמיה בריה דרב יוסף לרבה בריה דרב הונא זוטי לנהרדעא כי אתיא הך איתתא לקמך אגבה

אלא לעולם רבנן. דדף הוא. ודקשיא לך גבי כיור אפילו קבעו ולבסוף חקקו נמי יפסול למקוה לרבנן דמטמאי ליה גבי דף וחשיבי ליה כלי בכל עניינים אפי' בקבעו ולבסוף חקקו שאני שאיבה דרבנן כדפרישית לעיל הלכך גבי כיור הוא דמקילי רבנן ואמרי אינו פוסל בקבעו ולבסוף חקקו אבל לגבי דף דטומאתו מן התורה לעולם טמא אפי' בקבעו ולבסוף תקנו דסבירא להו לרבנן דכל המחובר לקרקע אינו כקרקע: **א"ה.** דלרבנן הכל שוה בין קבעו ואח"כ חקקו בין חקקו ואח"כ קבעו לא בטיל לגבי קרקע וחשיב כלי גמור וגבי שאיבה הוא דאקילו לבטלו אגב קרקע אפי' חקקו ולבסוף קבעו נמי לא יפסול מקוה ולבטיל אגב קרקע: ומשני **התם דאיכא תורת כלי כו'.** וכל כך לא רצו להקל דאין לך שאיבה גדולה מזו הואיל והוה שם כלי עליה קודם שהוקבע בקרקע ואי לא חשבת ליה כלי בטלה גזירתם לגמרי: **בעי רב יוסף מי גשמים.** שהיו יורדין וחישב עליהן שידיחו האיצטרובלין מהו שאותן גשמים יכשירו זרעים אם נפלו עליהן לקבל טומאה דתנן (מכשירין פ"א מ"א) כל משקה שתחלתו לרצון אע"פ שאין סופו לרצון מכשיר והכא נמי כיון דניחא ליה בירידתן לצורך איצטרוביל אע"ג דלא ניחא ליה בירידתן על הפירות הוי הכשר ובלבד שיהא איצטרוביל חשוב כתלוש דלא מהני מחשבתו ולא קרינא ביה וכי יתןג אלא היכא דמחשב שירדו על דבר תלוש כדאמרינן בפ"ק דשחיטת חולין (דף טז.) תלוש ולבסוף חיברו לענין הכשר זרעים מחלוקת דתנןד הכופה קערה על גבי הכותל כו' ופרכינן רישא לסיפא ודייקינן מינה דכותל בנין חשוב תלוש ואם חישב שיודח הרי זה בכי יותן אבל בכותל מערה שהוא מחובר מעיקרו לא מהניא מחשבתו להכשיר זרעים ובתורת כהניםה יליף מקראי דבעינן מחשבה לצורך דבר התלוש והאי איצטרוביל נמי תלוש ולבסוף חיברו הוא ואליבא דרבנן דלעיל [סה:] דפליגי במכתשת קבועה קמיבעיא ליה כדמפרש ואזיל אי סבירא להו דתלוש ולבסוף חיברו לענין הכשר זרעים הוי תלוש או לא: **אליבא דר' אליעזר לא תיבעי לך.** דודאי חשיב מחובר ולא מיבעיא איצטרוביל דדמי לקרקע טפי ממכתשת קבועה דודאי חשיב מחובר אלא אפילו מכתשת קבועה דחשבו לה רבנן תלוש פליג איהו ואמר כל המחובר כו' והא ליכא למימר דטעמיה (ב) התם משום דבעין יפה מוכר דהא כללא קאמר ועוד דשמעינן ליה גבי דף דמטהר אפי' בתקנו ולבסוף קבעו ואליבא דרבנן דדף נמי לא קמיבעיא ליה דודאי תלוש ולבסוף חיברו הוי תלוש כדקא חשיבי ליה תלוש גבי טומאה אפי' בקבעו ולבסוף תקנו והוא הדין להכשיר: **כי תיבעי לך אליבא.** דהנהו רבנן דלעיל דפליגי עליה דרבי אליעזר במכתשת קבועה מאי מי אמרינן היינו טעמייהו דסבירא להו דכל תלוש ולבסוף חיברו חשיב תלוש והלכך לא מכר את הקבועה והוא הדין לגבי הכשר טומאה וכיון דטעמייהו משום דחשיבי ליה תלוש לא מבעיא היכא (ג) דחשיב להדיח מכתשת קבועה דמכשירין אלא אפילו חשיב להדיח בהן איצטרוביל מכשיר את הזרעים דעל כרחך טעמייהו גבי איצטרוביל

יהא טהור ת"ל אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור מה מעין בידי שמים אף מקוה בידי שמים ויש לדחות דאסמכתא היא כמו כמה דרשות דתורת כהנים ועוד מביא ראיה ר"ת דתנן במס' מקוואות בפ"ב (מ"ד) ר' אליעזר אומר רביעית בתחלה פוסל את המקוה ושלשה לוגין על פני המים ומדמחמיר בתחלה טפי מבסוף ש"מ דבתחלה פוסלין מדאורייתא ויש לדחות דהא דאחמיר רבי אליעזר בתחלה ברביעי' משום דרביעית הוא שיעור טבילה למחטין ולצינורות וכבר יש שם פסול מקוה עליהםא ולר"י נראה דאפי' כולו שאוב דרבנן כדמשמע בתוספתא דמקוואות דתניא בפרק שני מקוה שהניחו ריקן ובא ומצאו מלא כשר מפני שזה ספק מים שאובין למקוה ומדקא מכשר ליה זה מספק ש"מ דכולו שאוב מדרבנןב וליכא למימר דלאו בכולו שאוב איירי אלא כשהיה בו מים אך שהיה חסר דאם כן הוה ליה למימר שהניחו חסר דריקן משמע לגמרי ריקן שלא היה בו מים כלל ועוד אמר בפ"ק דפסחים (דף יז: ושם) גבי משקין בית מטבחיא בכלים טמאים בקרקע טהורים ומפרש התם דבקרקע טהורים משום דחזי להטביל בהן מחטין וצינורות אלמא אפי' כולו שאוב חזי להטביל בו דבשאוב איירי מדמפליג בין כלים לקרקע וסתם משקין בית מטבחיא נמי שאובין הם ורשב"א דוחה דהכי קאמר בכלים טמאים פי' שהיו בכלים אע"ג דהשתא הן בקרקע ולפי שהיו שאובים בקרקע שלא היו מעולם בכלים טהורים והר"ר משה מפונטויז"א דוחה דאע"ג דשאיבה דאורייתא היא בקרקע טהור משוםו שאפשר בלא המשכה דכי נפלו מן הכלי לרצפה שהיא חלקה מימשכי אילך ואילך והוה ליה כשאיבה שהמשיכה כולה דכשרה ובפרק קמא דתמורה (דף יב.) דלא מכשיר המשכה אלא כי איכא כ"א סאה במקוה אפשר דהיינו מדרבנן וא"ת בשלמא אי כולו שאוב מדאורייתא היינו דגזרו חכמים ג' לוגין מים שאובין פוסלים אטו כולו שאוב ודוקא בשלשה לוגין גזרו שהן ראוין לרחיצת אדם כדאמרינן בפרק קמא דשבת (דף יד.) בתחלה היו טובלין במערות סרוחים ונותנין על גביהן ג' לוגין מים שאובין כו' אבל אי כולו שאוב דרבנן אמאי גזרו כלל בשאיבה וי"ל גזירה שמא יטבול בכליג דדומיא דמעין אמר רחמנא שהן בקרקע ומההוא מקוה שהניחו ריקן ארשב"א דאדרבה יש להוכיח דכולו שאוב דאורייתא דקתני כשר מפני שזה ספק מים שאובין וחזקת המקוואות כשרות שאדם אינו עושה מקוה אלא לטבול בו ואינו ממלא אותו מסתמא מים שאובים אלא מים כשרים לטבילה משמע דוקא משום חזקה הוא דכשר הא לאו הכי פסול דספיקא דאורייתא לחומרא תדע דקתני סיפא כיור המקלא למקוה והמכתשת נתונה בגלדו ספק מן הכיור למקוה ספק מן המכתשת למקוה פסול מפני שהפסול מוכיח ואם יש בו רוב מקוה כשר מפני שיש ספק מים שאובים למקוה ומדמכשר בשיש בו רוב מקוהד מספק וכשאין רוב פסול משמע דרובו שאוב דאורייתא ועוד תניא התם שני מקוואות אחד שאוב ואחד כשר וטבל באחד מהן מטומאה חמורה ועשה טהרות הרי הן תלויות ומדלא מטהרין מספק אלמא כולו שאוב דאורייתא והראיות לא נראו לר"יה עוד האריך רשב"או ועוד אומר ר"ת דדוקא במקוה חסר פוסלים מים שאובין אבל במקוה שלם כל מים שאובין שבעולם אין פוסלין אותו ושמה כתב ראיות ממסכת מקוואות ואין להאריך ואכתוב ראיה אחת דתנן התם פרק שני (מ"ח) היה בעליון מ' סאה ובתחתון אין כלום ממלא בכתף ונותן בעליון עד שירדו בתחתון מ' סאה משמע אע"פ שרוב מים שאובין אין נפסל כיון שהיה שלם דהא אי אפשר אם לא נתן בעליון יותר מארבעים סאה: **בעי** רב יוסף מי גשמים שחישב עליהם להדיח בהן את האיצטרובלין מהו להכשיר בהן את הזרעים. פירש הקונטרס דבכל תלוש ולבסוף חיברו מיבעיא ליה לענין הכשר זרעים ואליבא דרבנן דמכתשת ואין נראה לר"י דאם כן לימא סתמא תלוש ולבסוף חיברו לענין הכשר זרעים לרבנן מהו כדנקיט בפרק קמא דחולין (דף טז. ושם) ולא הוה ליה למינקט איצטרוביל טפי משאר מילי ועוד דאין סברא לדמות הכשר זרעים למכר שתהא מכתשת חשובה כתלוש לענין הכשר ועוד דלענין שחיטה נמי תיבעי לרבנן תלוש ולבסוף חיברו מהו אי הוי כתלוש או לא ועוד דפירש דלרבנן דדף לא מיבעיא ליה דלדידהו ודאי הוי כתלוש א"כ אדמיבעיא ליה לרבנן דמכתשת אי סבירא ליה כר' אליעזר או כרבנן דדף לענין הכשר זרעים תיבעי ליה לענין טומאת דף גופיה דאיפליגו בה רבי אליעזר ורבנן ועוד כיון דלרבנן דדף פשיטא ליה דהוה כתלוש ה"נ לרבנן דמכתשת דאמאי אית לן למימר דפליגי הני רבנן דרבי אליעזר אהנך רבנן דר"א ועוד דאינו מחלק בין דף למכתשת לכותל ואיצטרוביל ובפרק קמא דחולין (דף טז:) מחלק בין סכין הקבועה לצור היוצא מן הכותל דקאמר שאני סכין דלא מבטל ליה ונראה לר"י דלרבנן דדף מיבעיא ליה דחשבי ליה לדף תלוש לענין טומאה והוא הדין לענין הכשר זרעים דהכשר וטומאה דמו אהדדי ואליבא דמאן דאמר בפ"ק דחולין (דף טז. ושם) דתלוש ולבסוף חיברו דכותל בנין לענין הכשר זרעים הוי כמחובר והשתא מיבעיא ליה לרבנן דדף ומכתשת דכולהו רבנן דרבי אליעזר מסתמא חדא ניהו באיצטרוביל מהו ובאיצטרוביל דוקא מיבעיא ליה והכי קמבעיא ליה איצטרוביל דבטל לגבי קרקע גבי מכר לרבנן דמכתשת אי הוי בטל לגמרי כמו כותל וחשיב נמי מחובר לענין הכשר זרעים או דלמא לענין הכשר זרעים לא חשיב מחובר כמו כותלז אלא דוקא לענין מכר משום עין יפה אע"ג דלא מהני עין יפה לענין מכתשת היינו משום שאין סופה כל כך להתעכב בבית כמו האיצטרוביל ומיהו לענין הכשר זרעים לא חשיב האיצטרוביל מחובר לפי שעשוי לינטל יותר מכותלח ואליבא דרבי אליעזר לא מיבעיא ליה דהא חשיב דף מחובר לענין טומאה והוא הדין לענין הכשר זרעים וכ"ש איצטרוביל והא דקאמר אליבא דרבי אליעזר לא תיבעי לך דאמר כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע לאו דוקא נקט ההוא לישנא דהא ממכר אין להוכיח אהכשר זרעיםט אלא אמאי דמטהר בדף קא סמיךי: מעמלא

עין משפט נר מצוה

לו א מיי' פ"ד מהל' מקוואות הל' א סמג עשין רמח:
לז ב מיי' פי"א מהל' כלים הלכה כד:

רבינו גרשום

מדאורייתא היא: והא קי"ל. דמים שאובין האי דפסלי מדרבנן היא כדאמרי' במס' יבמות [דף פב] היו עושין מקוה של מ' סאה ונטל סאה ונתן סאה כשר עד כמה אמר ר' יוחנן עד רובה יותר מרובה פסיל ליה. ל"א שאיבה לטבילה מדרבנן פסול ולא מדאורייתא דמן התורה כשר דלא מצינו בתורה שצריך מים חיים אלא זב דכתיב וכי יטהר הזב וגו': ועוד. קושיא אחריני הא אמר ר' יוסי בר חנינא בדף של מתכת מחלוקת. ר' אליעזר ורבנן דפשוטי כלי מתכת דאורייתא מיטמו ואפי' הכי קאמר ר' אליעזר כי קבעו בכותל טהור ולטעמיה אמאי חקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקוה: אלא לעולם רבנן היא. דמטמי גבי דף של מתכת דאפי' קבעו בכותל לא קמבטל ליה: אי הכי. לטעמייהו בקבעו ולבסוף חקקו אמאי אינו פוסל את המקוה. היינו טעמא דשאיבה דרבנן היא ולאו מדאורייתא. אי הכי אפי' חקקו ולבסוף קבעו אמאי פוסל את המקוה: שאני התם דאיכא תורת כלי עליו בתלוש. משום הכי לא קמבטל אפי' בדרבנן: בעי רב יוסף מי גשמים שחישב להדיח בהן את האיצטרוביל. שהוא מחובר לקרקע מי הוו חשיבי הני מים להכשיר הזרעים אי לא. מי אמרינן דאין מכשירין כי היכי דגרסינן בשחיטת חולין הכופה קערה על הכותל אם בשביל שיודח הכותל אינו בכי יותן משום דחשיב דבר המחובר לקרקע וכל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע ולא חשיב כלום ואם בשביל שיודח הקערה הרי זה בכי יותן. הא גופא קשיא. הא בכותל מערה דהוה מחובר מעיקרו אינו בכי יותן דכקרקע דמי. בכותל בנין הרי זה בכי יותן משום דהוי תלוש ולבסוף חיברו דתורת כלי עליו הכא נמי לגבי אצטרוביל המחובר לקרקע מכשירין מי גשמים אי לא: אליבא דר' אליעזר דאמר כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע לא תיבעי לך. דודאי אפי' בכותל בנין סבירא ליה דכקרקע דמי ואין מכשירין: כי תיבעי לך אליבא דרבנן דאמרי כל המחובר לקרקע אינו כקרקע. מאי מי אמרינן דהאי דקאמרי כל המחובר לקרקע אינו כקרקע לכל מילי קאמרי אפי' לגבי איצטרוביל ומכשיר או דלמא בעלמא כגון כותל בנין אמרי' דאינו כקרקע דזימנין משנהו אבל גבי איצטרוביל דקביע הוא כקרקע דמי ואין מכשירין תיקו:

מסורת הש"ס

א) [ב"ק סז.], ב) כתובות סט., ג) [ויקרא יא], ד) [מכשירין פ"ד מ"ג], ה) [שמיני סוף פרשה ט], ו) [נ"ל משום שאי אפשר וכ"ה בס"י],

הגהות הב"ח

(א) גמ' מהו להכשיר בהן את הזרעים אליבא דר' אליעזר: (ב) רשב"ם ד"ה אליבא וכו' דטעמיה דר' אליעזר התם וכו' כדקחשבי ליה תלוש: (ג) ד"ה כי תיבעי וכו' היכא דחישב להדיח המכתשת וכו' אפילו חישב להדיח:

מוסף רש"י

ושאני שאיבה דרבנן. מה שמקוה נפסל בג' לוגין מים שאובין, מדרבנן היא (ב"ק סז.). **כי אתיא הך איתתא לקמך.** אשה אחת באת לפני ר' נחמיה שהיה לה ליטול עישור נכסים במקומו של רבה בר רב הונא ובקשה ממנו לשלוח לו דבר מאתו שישתדל בדינה (כתובות סט.).

מוסף תוספות

א. ומשום הכי לא מבטיל אבל על פני המים לאו מקוה היא ובטיל עד דאיכא שלשת לוגין שהוא דבר חשוב שראוי להדיח רובו וראשו כדאיתא בפ"ק דשבת (יד.). ר"ן. ב. והיינו משום דספיקא דרבנן לקולא. תוס' פסחים יז: ג. דמתוך הכלי ודאי אסור לטבול מדאורייתא. שם. ד. דמדאורייתא בטל ברובא. ריטב"א. ה. דהתם כיון דיש לפנינו שאוב מוכיח לתלות בו כמו בהכשר לא רצו חכמים להתיר ספיקו עד שיהא שם רוב הכשר במקוה לבטלו ואז סומכו על הספק. שם. ו. עיין ר"ש מקואות פ"ב מ"א. ז. כיון דלית להו לרבנן כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע. תוס' רי"ד. ח. שפעמים שאדם מפנה ביתו ומסלק אבי האצטורביל משם ומוליכם למקום שהוא הולך, והיינו טעמא דמכר את האצטורביל מפני שאינו כלי אלא בנין אבנים והילכך בטל הוא אצל הבית ולעולם לאו כמחובר לקרקע הוי והוי הכשר. שם. ט. [ד]דילמא טעמא דר' אליעזר משום עין יפה. ריטב"א. י. כי תיבעי לך אליבא דרבנן מי אמרינן כיון דלגבי בית ודף חשיבי כתלוש ה"ה בהא או דילמא התם טעמא משום דכל המוכר בעין רעה מוכר, ושאני הכא, דכל דלא מבטל כולי האי כמו אצטרוביל, שאינו מחובר כ"כ שהרי פעמים עוקרים אותו ממקום למקום, מחשב כתלוש. שם.